

Självskapelseetik bortom Foucault

En rättviseteori för ett mångkulturellt, liberalt och demokratiskt samhälle

Johan Hyrén

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
DEPT OF POLITICAL SCIENCE

2013

AKADEMISK AVHANDLING

för filosofie doktorsexamen i statsvetenskap
som med tillstånd av samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden
vid Göteborgs universitet
framlägges till offentlig granskning
fredagen den 13 september 2013, kl 13.15
i sal 10, universitetsbyggnaden, Vasaparken

Hyérén, Johan (2013) *Självskapelseetik bortom Foucault: En rättviseteori för ett mångkulturellt, liberalt och demokratiskt samhälle*. Göteborg Studies in Politics 131. Department of Political Science, University of Gothenburg, Box 711, SE 405 30 Gothenburg. Göteborg 2013. ISBN: 978-91-89246-57-7. ISSN: 0346-5942

I *Självskapelseetik bortom Foucault* utvecklas en rättviseteori för ett mångkulturellt, liberalt och demokratiskt samhälle. Utgångspunkt tas i Foucaults arbeten om etik och då framförallt i begreppet subjektivation. Självskapelseetikens grundläggande princip säger att ett rättvist samhälle karaktäriseras av att medborgarna åtnjuter lika goda möjligheter till aktiv subjektivation. Begreppet *aktiv subjektivation* kan enklast förstås i relation till dess motsats, *passiv subjektivation*. Det senare refererar till en identitetskonstruktion som passivt låtit sig formas av de externa maktrelationernas präglade kraft, medan det förra relaterar till en identitet skapad genom subjektets medvetna arbete på sig själv. Självskapelseetikens normativa telos är subjekt fria från både kulturens och passionernas slaveri.

Avhandlingen är uppdelad i tre delar. Den första behandlar Foucaults etik och utreder bland annat hur denna relaterar till dess antika förlagor. I denna del utvecklas också en kritik av Foucault som tydliggör behovet av att överskrida dennes teoretiska ramverk. I del två utvecklas subjektivationsteorin och en ny självskapelseetisk rättviseteori utmejslas och försvaras. Den tredje delen ägnas åt frågan om *grupprättigheter* och *utbildningens organisation* och syftet är att explicitgöra hur en stat som affirmerar självskapelseetiken bör förhålla sig till dessa frågor.

Tre principer identifieras. *Kunskapsprincipen*: rättigheter som ökar individens kunskap om den kulturella präglingen bör affirmeras (eftersom vi inte på ett meningsfullt vis kan överskrida det vi inte känner). *Särartsprincipen*: rättigheter som möjliggör förkroppsligandet av ett unikt vara bör erkännas. *Förbudsprincipen*: ställer krav på ”intern liberalism” och fastställer att inga rättigheter som riskerar att minska individens möjligheter till aktiv subjektivation kan erkännas.

Religiöst och kulturellt betingade skolor bör, i enlighet med kunskapsprincipen, uppmuntras i det inledande stadiet av det obligatoriska skolväsendet, medan segregerade skolor inte bör tillåtas längre upp i detta skolsystem. För att möjliggöra lika goda möjligheter till aktiv subjektivation är tillgång till perspektiv från vilken den egna kulturella präglingen kan medvetandegöras, viktig. Detta uppnås bäst i en gemensam skolform.

Keywords: självskapelseetik, subjektivation, Foucault, Nietzsche, Laclau, Mouffe, parrhesia, etik, rättviseteori, mångkulturalism, grupprättigheter, utbildning.